

ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 144 ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Հարաթ 28 Սեպտեմբերի

1891

Հարաթ 28 Սեպտեմբերի ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 144

Տարեկան 10 ռուբլի, չիլիք — միայն 6 ռուբլի, երեք — միայն 3 ռ. 50 չ.
Ստորագրողի անունը և փոստը պետք է նշել թղթի վրայ, որպեսզի հասնի իմ փոստը:

Խմբագրության հասցեն: Телерад. Редакция «Нор-Дар»
կամ Tiflis, Rédaction «Nor-Dar»

Խմբագրությանը հասնի թղթերը (բացի տեղական թղթերից) միայն 2-րդ օրը, Ստամբուլում և Երևանում: Երևանում թղթերը հասնում են 2-րդ օրը, իսկ Երևանից հեռավոր վայրերում — 3-րդ օրը:

ԲՈՎԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Լրագրական կուսակցություններ:
Քրոնիկոն. — Բաղրուկ —
Ստամբուլում: Թուրքիկ տնտեսական
Քաղաքական. — Բաղրուկ —
Երևանում: Երևանի
Բանասերական. — Դեմոստոս
Փոստը:
Հեռագրական.
Տեղական.
Յայտարարություններ:

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Բ.

Անցած անգամ լրագրական կուսակցությունների մասին խոսելով ասացինք, որ մեր լրագրողների կուսակցությունը մեծ մասամբ, առանց իրար ծանոթ լինելու, իրար ատում ու հակառակում են, իրար աշխատում են խանգարել, որից տուժում է և հասարակական, փողովգրական գործը: Որքան թիֆլիսից հեռանում ենք, այնքան այդ կուսակցական թշնամությունը խորանում ու մեղմանում է: Ամեն քաղաքներում էլ կան այս և այն լրագրողներին համակողմ կուսակցություն, բայց միև քաղաքներում այդ կուսակցական գրություններն այնքան նեղ հայեցողություն վրայ չէ հիմնում, որքան թիֆլիսում. գաղափարական քաղաքներում երկու հակառակ լրագրողների համակողմներն իրարուց այնքան չեն խորշում, որքան թիֆլիսում: Եւ գտնելի իւր պատճառները:

Որովհետեւ գաղափարական քաղաքներում լրագրողներին հետևողների և առհասարակ մեր մտաւոր կեանքով հետաքրքրուողների շրջանն աւելի փոքր է, ուստի այնտեղ երկուստեքներն աւելի միմյուց ունին

իրար հետ շփուելու և իրար ծանոթանալու. այդ շփման ու ծանոթանալու հետևանքն այն է լիարժեք, որ երկուստեքները մեծ մասամբ իրար ծանաչում են և գտնում են, որ իրօք պատճառաւոր չունին իրարուց խորշելու և իրար հակառակելու: Բայց միայն այդ չէ պատճառը, որ գաղափարներում այնքան նեղ հայեցողություն տեսնում ենք, որքան թիֆլիսում: Գլխավոր պատճառն այն է, որ գաղափարական քաղաքներում լրագրական կուսակցությունները հետևում են կուսակցությունների ծննդավայրերից՝ մեր խրմբագրություններից, որոնց մարմնացրել է կուսակցականության ծայրայեղ նեղ, աններողաբար հայեցողությունն ենթարկում են թիֆլիսի կուսակցականները:

Մենք չենք խոսում թէ մի ու մի լրագրողն աւելի ազատ մտածողություն ունի և առաջնորդում իւր գործերի և հայեցողությունների մէջ, թէ մի ու մի լրագրողն աւելի զերծ է այդ կուսակցական պակասություններից. մենք միայն մտանքն ենք լինում այն գրողների վրայ, որի մէջ գտնւում են ներկայումս մեր խմբագրությունները: Մեր մի քանի խմբագրություններն այնքան նեղ-հոգի են, որ իրենցից դուրս ոչ մի ուրիշ բան չեն տեսնում. նրանք միայն իրենց գրողին են ծանաչում և ուրիշ ոչինչ: Զինական լրագրողները իշխում է մեր այդ խմբագրությունների վրայ. նրանք, ասես, չինական պարսպով շրջապատած են միմեանց հետ լրագրողներին չունենալու համար: Մեկի լրագրողը խնդրելով միւսի մէջ արձագանք չի գտնել. ոչ մի ընդհանուր կապ չունին իրար մէջ, ոչ մի լրագրողներին, ոչ մի խոր-

հրակցություն ընդհանուր կարևոր գործերի համար, որ ամենքի սրբալի էլ պետք է մօտիկ լինին: Եւ ոչ միայն այդ, այլ նախ իսկ իրենց խռոված գրողների մէջ, որ չեն ուզում միմեանց անուն լինել և միմեանց գրողներին ծանաչել, շարունակ օտնձգություններ են անում միմեանցից: Մենք հավանում ենք, որ մի լրագրող կարող է միև լրագրողի տարբեր համոզմունքներ ունենալ և տարբեր սկզբունքներով գործել. կարող է միմեանց անգամ մեկը միւսին դէմ կռիւ մղել, հակառակել միմեան, նոյն իսկ ցոյց տալ նրա պակասութիւնը կողմերն ու ծաղրել, — բայց նուազանաչ այն աստիճանի, որ ծաղրական գրություն համարի, մեկը միւսին ատման բանում և միշտ ու միշտ հակառակ գործի, այն էլ երկխոսական ծիծաղելի միջոցներով, արժանապատւություններ ընկնի այն աստիճանի, որ միւսի հետ երկխոսական խռով պահի, — դա վայել չէ այն խմբագրական մարմիններին, որոնք կոչւած են ժողովրդի և հասարակության առաջնորդող լինելու...:

Եւ մեր խմբագրությունների այդպիսի մի ծիծաղելի գրողների ազդեցությունն իրենց համակողմների վրայ ուրիշ ոչինչ չէր կարող լինել, բայց եթէ այն ցաւալի դրություններ, որի մէջ գտնւում են մեր լրագրական կուսակցությունները թէ թիֆլիսում և թէ միև քաղաքներում. ինչպէս նեղ հոգու տեսնում ենք այդ խմբագրություններն ուրիշների վերաբերմամբ, նայն նեղ հոգին պիտի մոռնա և գարգանքը և նրանց համակողմների մէջ, ինչպէս որ է և իրօք:

Բայց ասենք թէ մեր լրագրողների կուսակցությունների մէջ մտած էլ չլինի այդ նեղ հոգին. նրանք իրար հետ լրագրողներին էլ ունենան, բայց էլի ոչ մի օգտակար հետևանք չենք ստանում մենք այդ կուսակցություններից. մեր երկուստեքները և առհասարակ մեր մտածող գաղափարների մի լրագրող են անց կացնում, որ շարունակ իրար հետ վիճում են թերթերի համար. մեկը մի թերթին է աջակցանում, երկրորդը միւսին. մեկն իրեն համարում է այս ինչ-ական, միւսն՝ այն ինչ-ական, և որտեղ մի քանի հոգի հաւաքուեն, անկարելի է, որ այնտեղ ամեն բան չմոռանան և չսկսեն վիճել, տաքանալ և միմեանցից իրար հետ կռուել լրագրողների համար: Կարծես, այդ լրագրողների համար վիճելը մի կենսական պահանջ է. կարծես, այդ լրագրական-կուսակցական վեճերով ու կռիւներով հասարակական գործ է շինւում և առաջ տարւում...:

Ինչո՞ւ իզուր ժամապահում լինել գաղափարի ու ապարդիւն վեճերով, որոնք տաննակ տարիների ընթացքում զբաղեցրել են մեր մտքերը և գրեթէ ոչինչ օգուտ չեն բերել և ոչինչ չեն պարգեւ, բայց եթէ զարգացրել են միայն մեզնում եղած բաժանական ոգին: Կարծում ենք՝ մեր երկուստեքներն այժմ պիտի հասկանան, որ մեզ պետք չեն այլ ևս փոստ կուսակցություններ և ի զուր վեճեր լրագրողների համար. նրանք պիտի հասկանան, որ ծիծաղելի են այլ ևս այն ներամիտ ախնաւորներ, որոնք գոյություն են ունեցել մինչև այժմ: Ծանոթութեամբ է, կուսակցական գրողներն անհրաժեշտ է, քանի

որ շատ խնդիրներում հայեցողություններին իրար հայ. բայց այդ կուսակցությունները պետք է հիմնուած լինեն ազատ, լայն մտածողութեան վրայ, հետև այն կողմ տեսնողութեան և թշնամական լրագրողներին, այն նեղհայեաց հոգուց, որ ունեցել են մեր կուսակցությունները և ունի դեռ զբանց մի մասը:

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

Կերմանական չին և նշանաւոր քաղաքից՝ Ֆրանկֆուրտից, (Մայն գետի վրայ) ուր դարձրած է այսօր ամբողջ լուստուր և լուսամիտ և գերանական աշխարհի ուղարկող լինելու այնտեղ տեղի ունեցող եկեղեցական ցուցահանդէսի համար, մեզ դուրս են, որ Frankfurter Zeitung, լայնի լրերով 270 համարում մի առաջնորդող է լայն տեսել լրագրողների վերաբերությունները «die Leiden der Armenier» խորագրով: Յարգելի խմբագրողները լրագրողների մօտիկ անցեալը և ներկան է նկատի առնելով և լինեցնելով այն պարտաւորությունը, որ ունենալու պահի դէպի այդ ազգը, և մեկն այլոց ասում է, ...չը նայելով ամեն տեսակ պատերազմներին և կրած հաւատարմութեան, հայոց ազգը ունի բաւական ժողովրդական լրագրողներ և արձաններ իւր կրօնական անցեալից: Հայոց ազգն է այն ազգը, որ հայտարարները լրագրողներին կերպով մարտնչել է քրիստոնէութեան համար և տարածել է քրիստոնէութեան Ասիայում...:

Ինչպէս լայնի է, ամենայն հայոց կաթողիկոսի և Բարձրագոյն կառավարությունների միջև եղած լրագրողներին ներքին մասին նոր պաշտօնակա է մշակում: Այժմ, մարաթապոսի լրերը լինելու, այդ նոր պաշտօնակա պիտի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴԵՐԱՍԱՆԻ ՓԱՌՔԸ

Փոստը՝ մեղ ստիպեցիք են, որ մոտիկ է:

II.

Ներ դուք կարդում էք մի օր և և ցէ օտարաբան, վէպ, դրամ, կամ գեղարվեստական քերական, լուսն էք երաժշտություն, — անշուշտ երևալուցում էք ձեր առաջ զբանց հեղինակներին: Դուք գիտեք, որ այստեղ, այդ քաղաքներում, և մարդու անհատականութեան և դուք շատ անգամ տարեկանագէտի ստեղծագործություններով ծանաչում էք այդ անհատներին: Երբ նոյնքան լուսն, որպէս թէ անձամբ ծանոթ լինեցէք հեղինակի հետ: Դուք մեծ քանակաւ ստեղծեք պատմած են, թէ ինչպիսի հոգեկան փորձություններն են կրել մի լայնի տեսար հանելու համար, որքան խոշոր և աստատարություն կամ

իրենց փայլաւոր ստեղծագործությունն ամեն մի գծի մէջ: Բանաստեղծական ստեղծագործությունն արտապրությունն այդ մարդկանցից պահանջել է լայն իրենց բոլոր հոգեկան ուժերը, և սա բոլոր չէր լուսն, երբ նրանցից մէկը հարցնում էր՝

Այն ինչ կեանք է բանաստեղծի կեանքն ասուց տանջանքի, և ինչ ուրիշ ասուց մարդիկ...

Եւ, վաղանցուկ խաղաղությունը լուսնում, քաղաքականութեան էր՝

Կանոն եւ ուղիւ — ուղիւ եւ փրկութիւն: Երբ նրանցից մէկը փրկութիւն, սիրոյ դէմ միջոց:

Եւ մենք չենք ծանաչում մի բանաստեղծի, որ լուսնաբանութեան լինի պարզ երգանքությունն և անփոքով հանգրստությունն: Դուք ասուց լուսն ծանաչում էք այդ կարող հանգրստությունն ունենալ այն մարդիկ, որոնք բոլոր գոյությունները արձագանք են տալիս մեր աշխարհի վշտերին ու ուրախութեաններին, և այդքան զրել են միայն այն պատճառով, որ նրանք, իրենք չենք սիրել և անհասկացողութեամբ խորատուգում էին կեանքի արեւի ուրիշներին՝ մէջ:

Մարդիկ այն աստիճան սովոր են բա-

նաստեղծի գրութեան մէջ որոնելու նոյն իսկ նրա անձը, որ միմեան անգամ այնտեղ, ուր դու ևս հեղինակի հաստատ, պատմական գրությունը լայնի չէ, ստեղծում են աստիճանական անհատություններ, հաստատում են հեղինակի, միայն թէ անհատականութեան մարդկանցից: Եւ հետո՝ Դուք համար է ստեղծում Հոմերի պատմություն, — և տեսէք, որպէս մարդկային երևալու լուսնը նրան լայնացրել է բարձրներ: Ոչ: Նրանցից ամենամեծը, բանաստեղծների հայրը, մեզ նկարագրում են որպէս մի անառն, անտէր լուսնաբանութեան, որ նոյն իսկ արեւի լուսն էլ զրկում է, զրկում երգանքությունները լուսնի մարդկանց և լուսն քաղաքներում:

Մարդկանց աչքում բանաստեղծական շնորհքն այնպէս անբաժան միացած է գրականութեան հետ, որ կարծես բանաստեղծներն իրենց այդ մեծ շնորհքը քաղում են գրականութեան:

Եւ այս բանն անփոփոխ կրկնում է ստեղծագործություններն ասուց հանգրստություններում, ամեն տեղ ստեղծագործական հանձնարն անխնայ, բռնապէս շարժա-

րանքի գոհ է պահանջում այն բնութեանը, որին նա շնորհել է իւր պարգևները: Բաժնակց լուսնայնոր արտասուքով լայն էր լինում պատմությունների վրայ, Բեթլեհեմ իւր ամբողջ բարոյական աշխարհը, իւր բոլոր անհատական ձգտումները հնչելու, ձայն դարձրել: Միքէլ Անջելոն իւր արձաններն արտադրելու Պիզանոյի լուսնայնոր էր պաշարում...: Այդ բաւական չէ: Ինչպան անգամ դէպք է լինում մեզ ըմբռնելու, թէ եթէ չլինէին բանաստեղծի կեանքում լայնի գրականութեան երբէք էլ նա չէր հասնել հանձնարի բարձրությունն և չէր լուսն մարդկանց սիրտը: Նրանցից մեկը Բալզանին անգլիական լուսնայնոր էր մի ազգեցիկ անգամ, լուսնայնոր ամուսին և բնասանքի հայր, իսկ Լեոնարդոն — գեղարվեստի հայրը, բարդաւոր Գոթիկական, Պիտեբուրգի բարձր գաղափարների բնասում մի երկրաստոր...: Ինչ էր մեր հայր Մաքսիմիլիան և Գեյտե...: Ի զուր չէ բանաստեղծն իւր կեանքը նմանեցրել տեսնելու, իւր ստեղծագործությունները ուրիշներին փոխարինելու...: Այժմ էր հարցնէրք բեմի արուեստա-

գէտներին — այդպէս դեռ լինել իրենց կեանքն ու ստեղծագործությունը: Գուցէ գերաստաններն մէջ էլ երևան են գալիս միևնոյն երեւոյթները, բայց նրանցից շատերը, այն էլ աւելի հրաշալիանքները, հրաշալիանքն են փոխարինելու: Եւ լուսնայնոր: Նրանք ուզում են իրենց լուսնայնոր ստեղծագործութեան տեղը լինել և ոչ զոհը: Նրանք, մարմնահաստի ու արհեստաւորներն են, ուզում են ստան և անտարբեր կերպով մարմնացնել բանաստեղծական տիպարները՝ առանց զբանց մէջ իրենց հոգին դնելու, առանց նրանց լուսնայնոր կեանքները ու լուսնայնոր կեանքները անհատականութեան լուսնայնոր լինելու: Եւ այդ մարդիկ պարմանալի անկեղծութեամբ լուսնայնոր կեանքները հանձնադրում են, իրենց ընդունակությունները հանձնադրում են, իրենց ընդունակությունները մեզ անկեղծ լուսնայնոր և առաջացնում — կեղծելով, սուս արտասուքով և շինուած ծիծաղով: Մենք բեմական պատկերի հրաշալիքն ամենափոքր մասնա-

*) Տե՛ս «Նոր-Դար» № 143.

տական խորհուրդի քննութեանը կ'առաջարկուի այս նստաշրջանին:

Հինգշաբթի, սեպտեմբերի 26-ին Արքեպիսկոպոսական թատրոնում հայոց դրամատիքական խումբը ներկայացրեց Մոլիերի «Տարաբաֆ» կոմիդիան: Մենք չենք խօսիլ այդ ներկայացման մասին, միայն ասքանք հարկաւոր ենք համարում ասել, որ մեր դերասաններն ինչպէս էլ ուզեն՝ թող ներկայացնեն, միայն թէ գոնէ դերերը սովորած լինեն և հանդիսատեսներին չարժանացնեն իրենց ձայնի փոխանակ յուշարարի ձայնը լսելու: Այնչէս այնքան անտանելի չէ, որքան այն՝ որ դերասանը բեմի վրայ միշտ յուշարարին է սպասում, որ իմանայ թէ ինքը երբ և ինչ է խօսելու: Թատրոնն այս անգամ էլ բաւականաչափ լին էր. բայց շատերն ընդհանր լսում էր, որ ինքի սպասէ ներկայացնեն, միւս տղամանիկն յաճախէր: Այն ժամանակ ով իրենի մեղաւորը, հասարակութեան անտարբերութիւնը, որն հախառակ տեսանք վերջին օրերս, թէ՛ դերասաններին անտարբերութիւնը դէպի իրենց անմիջական պարտաւորութիւնը...

Մեզ գրում են հետեւեալը. «Թիֆլիսում, ա. Մարտիկեանցի ծխախոտի գործարանում ներկայումս աշխատում են մօտաւորապէս 150 հոգի բանուորներ, որոնց թիւում կան նաեւ կանայք, գլխավորապէս փոքրիկ որբերի տէր տղաներ: Աշխատանքը վերջանում է երեկոյան ժամը 8-ին: Որովհետեւ ձմեռը ժամը 8-ը բաւական ուշ է կեն բանուորներին համար, որոնք մեծ մասամբ քաղաքի ամենահեռու տեղերում են ապրում և որովհետեւ որբերն մինչև իրենց ծնողներին տուն գնալը անհնամ էն մնում ասանք կամ ուղղակի փողոցում, այդ պատճառով գործարանատէր ա. Մարտիկեանը, այդ կողմից իւր կին-բանուորներին դիւրութիւն տալու համար, կարգադրել է, որ այսուհետեւ նրանք գիշերը, փոխանակ մինչև ժամը 8-ին, աշխատեն երկու ժամ վաղ, այն է ժամը 6-ին: Խօսք չկայ, որ որբնակը լա է և ցանկալի է, որ միւս գործարանատէրներն էլ նոյնպիսի գիւրութիւն տան իրենց կին-բանուորներին:

Մայրաքաղաքի թերթերը, հայտնուում են, որ ռուսաց հեղինակները գրուած քննութիւնը օտար լեզուներով թարգմանելու իրաւունքը ստացածուպէս ազատ է ճանաչուած:

Կեղծ դրամ կարելու համար տա-

գամ չենք դպւ, մենք արձագանգ չենք տալ նրա դրամին, եթէ առաջուց արդէն գիտենք, որ ինքը գերասանը, որ մարմնացրել է այդ պատկերը, տիպարը, այդ բոլորն անում է ստուն մտածելով, միմիայն մտածելով թէ ինչպէս ունէ, որ աւելի ճարպիկութեամբ կուրացնէ մեր աչքը... Ինչ արամադրութեամբ կը գիտէք դուք արտիստի խաղը, երբ նա ձեռք մի անգամ սու միշտ պայտիկ սկզբութեան է յայտնել, սղերասանն իւր անձնագործութիւնն այնտեղ պէտք է հասցնէ, որ այնտեղ, ուր իւր ներկայացրած անձը բոլորքում է, ինքը պէտք է ստուցի նման սաւան մնայ: Որպէս անտարբեր գիտական, նա պէտք է կարէ ամեն մի դողողուն նետը և մերկայցնէ բոլոր բարբառող զարկերակները, և արտայայտէ հին Յունաստանի աստուածները բոլոր անգղագիտութիւնը, որպէս զի ջերմ աւելիւր օրտին խիւրով չիւզիւմանէ իւր ստեղծագործութիւնը... Ինչպէս կարող է ջերմ արեւնը վառցնել արտիստի խաղը՝ կը հարցնէք դուք... «Յապտութեան արդեցութեամբ, — կը-

ժանակիւր աշխատանքները դատաւարտուած Օրբելեան քահանայն, որ ներկայումս բռնուած է Թիֆլիսի նահանգական բանում, ինչպէս իւր ժամանակին հաղորդել էինք, ջրում խեղդողներին ազատելու համար մի գործիք էր հնարել և, ում հարկն է, առաջարկել էր, որ փորձ անեն: Հնարած գործիքն երկու անգամ փորձի ենթարկեցին, բայց երկու փորձն էլ անաջող անցաւ: Այդ անաջողութիւնները չլուսահատուելով, հնարագէտ քահանայն նորից երկար ժամանակ աշխատել է և կատարելագործել իւր հնարած գործիքը, որ և ներկայումս առաջարկել է երրորդ անգամ փորձելու:

Ներքին գործերի մեմորալութեան մէջ մշակուած կանոններին համաձայն, օտարազգատակներն հետ ամուսնացած կանայք զրկուում են ռուսաց հրապարակութեան իրաւունքից:

Այս օրերս գրաֆ Տոյստոյը մայրաքաղաքի թերթերի մէջ մի նամակ է հրատարակել, որով ամեն մի ցանկաւորը թույլ է տալիս իւր 1881 թուին մինչև օրս գրած բոլոր հեղինակութիւնները ձեռն հրատարակելու, թարգմանելու և ներկայացնելու բեմի վրայ:

Սեպտեմբերի 25-ին տօնուէց Թիֆլիսի բերդապետ և տեղական արքայական թատրոնի տեսուչ գեներալ-լէյտենանտ Ա. Ա. Էրեստի ծառայութեան 50-ամեայ յորելմանը: Այդ օրը յորելմարի պատուին Վրուժոյի-ի տնայալիս շինութեան մէջ ճաշ կար:

ԳՆՁԱԿԻՑ.—Կերակրի, սեպտ. 22-ին, տեղի ունեցաւ երբ. Նարայթեանների քրոջ՝ տիկին Մ. Մանգասարեանի թաղում: Թաղման հանդէսը բաւականին շքեղ էր: Պատարագիչը տեղիս յաջորդ արարչան Արքեպիսկոպոսն էր:

Հանգուցեալ տիկինը մի ամիս առաջ իւր մահկանացուն կնքեց Մոսկուայում, ուր գնացել էր ամուսնուց անտանելու անցկացնելու, և որտեղից նոր մարմինը բերեցին Գանձակ իւր հայրենի հողում թաղելու համար: Սրբազանի գամբանականից իմացանք, որ հանգուցեալի ամուսինը 500 ռ. նուիրում է ք. Յովհաննէս և ք. Լուսաւորէ եկեղեցիներին ռուսմանրաններին. 500 ռ. էլ նոյն հիմնարկութիւններին նուիրում են երբ. Նարայթեանները, բայց այդ հանգուցեալի ամուսինը խոստանում է իւր կենդանութեան ժամանակ տարեկան 100 ռ. մրցանակ տալ Գանձակի օրերուց զարոցներն աշակերտուհի-

պատասխանէ ձեզ հեղինակը, հուշակար Վոլկէնը, — դերասանի հէջքը կարող է տանջուելու թուգին արմաղակութեւ, երեսն էր զայ մի ծամածռութիւն, իսկ այդ, Վոլկէնի կարծիքով, կարող է հասարակութեան ձեռնադ պատճառել... Հետեւաբար արտիստը բացառաբար հոգա է տանում արտաքին այնպիսի ձևեր վրայ, որոնք հասարակութեան վրայ այս կամ այն ազդեցութիւնն են անելու, և ոչ թէ իրենց խաղի ճշմարտութեան և անկեղծութեան վրայ: Բանաստեղծը ամբողջ ծիծաղելի կը պատասխանէ:

Ամբողջ կշտաբանքը, մարդկանց կշտաբանքը վն ճողուն չի վշտացնի... և կը գերադասէ միջանկար խոհերը. նա աւելի շուտ ինքը սամբարտաւան, չիմար աշխատէ, երեսին կը նետէ զգուսնութեամբ և չարանդութեամբ գեղուն ոտանաւորը, քան թէ կը խոնարհի նրա ճաշակի աստիճանին: Իսկ գերասանը խոնարհութեամբ կը հնարանդի ամբողջ հաճոյքները — առանց ամբողջ չկայ իրեն փութ, չեկայ իւր արտեսութիւնը:

Իւր հասարակութիւնը կատարեալ

ներքին նրանց ամենալաւ ձեռագործներին համար:

ԿՐԱՍՆԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ.—Այս օրերս այստեղ մի սարսափելի եղեռնագործութիւն պատահեց: Մի հայ մշակ, որ չորս-հինգ ամբողջ տարիներ մի հայ հացագործի մօտ էր ծառայում և մի և նոյն ժամանակ հացագործի ընկերոջ գերդաստանին համար ջուր, հաց տանող և անասուններին կերակրողն էր, սեպտեմբերի 20-ին, երեկոյան ժամը 4-ին, անասուններին կերակրելուց յետոյ, փոքրիկ դաշտում ծանր վէճերը հասցրեց եղբորն և քրոջ ուղու: Վերադարձաներ իսկոյն հիւանդանոց ուղարկուեցին, որտեղ կէս ժամից յետոյ երկուսն էլ վախճանուեցին: Նկեռագործութեան պատճառը դեռ յայտնի չէ: Գործը յանձնուած է քննելուն:

ԳՈՒԹԱՅԻՍԻՑ.—Ներկայ տարին արջող եղաւ Խմբելի զամար, որովհետեւ եղևապարտեցին, բարձրակի և մետաքսի բերքը շատ առատ է:

Քուլթախում հասարակական օգտակար գործը երբէք տեւական չի եղել: Այսպէս, թէ և ձմեռն առաջ մի մասնաւոր կանոնաւոր հիւանդանոց բացուեցաւ, բայց արդէն մի ամիս է, որ անորոշ ժամանակով փակուել է: Հասարակութիւնը նեղ դրութեան մէջ է, յուսով ենք, որ ք. Թոմարեան շուտ կըրանայ իւր մասնաւոր հիւանդանոցը: Ինչպէս ասում են, բժիշկին ուզում է առաջիկայ տարուանից բնագործակիւ իւր հիւանդանոցը:

Անցեալ շաբաթ փոստատան առաջ մի քանի հոգի ձիաւոր աւաղակներ յարձակուել էին «գաւառական գեղանախի» և նրա օգնականի վրայ, կամենալով նրանցից յալելաւակել արտից հինց նոր ստացած 75,000 ռ. բայց անաջողութեան հանգիստելով, փակուել էին հասարակաձեռն Այսթ միջնաւ աւաղակները ձերբակալուել են արդէն, որոնք, ինչպէս ասում են, իմեւելեցին: Գննութիւնը շարունակուում է: Տեղական իշխանութիւնը սաստիկ յուզուած է. օր չի անցնում, որ երկու-երեք մարդասպան կամ գողաւաղակ չընեն տեղական բանտը ձեռները և ոտները կապկաւած:

ՄԱՆՈՒՆ գիւղից. — Մեր գիւղը, որ բաղկացած է 30 տնից, գտնուում է Նախկին Իգորմիլեօրդ գաւառում: Ինքը, օղը, ջուրը հիւանդ են: Այս ամառ Գանձակի ա. Նահանգապետն երեք անգամ եկաւ մեր գիւղը որս տնելու մեր անտառներում: Ամեն անգամ էլ

կախումն ունենալով խոտովանում է մեր ժամանակակից ամենամեծ արտիստները մէկը. «Նա» — ասում է Սայլվինը, — իմ արտիստական կենդանութեամբ եմ միայն լուսաւարալի (առաւալի) լուսով. հանդիսականների համարութիւնն ու յուզումն աղբում են ինձ վրայ և հնար են տալիս ստիպելու հասարակութեան, որ համարեն ինձ և զգան ինձ հետ: Արտիստ-ինը Ռեստորին իւր խաղը միշտ նկարագրում է որպէս արամախսութիւն (զիւրադ) իւր և հասարակութեան մէջ: Այսպիսի հանգամանքներում դերասանի համար հետաքրքիր, գործը ոչ թէ իւր գերն է դառնում, ոչ թէ գեղարուեստական ճշմարտութիւնն ու յայտնի տիպարի հասարակական գեղեցկութիւնը, այլ հանդիսականների տաւաղութիւնը, այսինքն նրանց բաշխելութիւնը: Ինչ ասել կուզէ, որ այս տեսակետից հարկ կը լինի Վոլկէնի նման, հոգա տանել տանջանք, ուրախութիւն... արտայայտելու, նոյն իսկ քննի մէջ խռատացնելու այնպիսի խաղով ձևեր մասին, որոնք կենսաբի մէջ չեն թեմուում. գոնէ Վոլկէնը ին-

հետ գալիս էին մօտ հարկուր ձիաւոր, որ 2 3 օր մնում էին գիւղում: Մանուշ իմ Մանուշէլ գիւղը կեղծոն է չըջակայ գիւղերի և մի կեղծոնական ուսումնարան ունենալու բոլոր յարմարութիւններն ունի: Հրաւիրում ենք Վարարաղի արժ. Թեմական տեսչի ուղարկութիւնը:

ՂԱԶԱԽԻՑ. Ներկա շաբաթ արանց առաջ Ինկիզանի ձորում ճանապարհորդներ թաւանուեցին, որից անմիջապէս յետոյ տեղական օստիկանութիւնը խուզարկութիւն տրաւ և Ղազախի Ուզունթալայ գիւղում գտաւ թաւանուողներ իրերը՝ որը խոտերի տակ և որը հորերում: Բայց հետաքրքիրն այն է՝ որ թաւանուող ճանապարհորդները մէկի իւր շապիկը գողերից մէկին հազին ճանաչեց գիւղամիջում: Թաւանողները հայեր են և բանտարկուած են արդէն:

ԲԱԳՈՒՅՑ.—ՍԱՄԱՐՂԱՆԻ (ճանապարհորդական ակնարկ) Ա.

Ի՞նչ տասն տարին չէ անցել այն երանելի ժամանակից, երբ մի կողմից անդրկասպեան երկիրը հիւանդանոցում էր ռուսաց իշխանութեան տակ և միւս կողմից համբնթիւց առաջ էր գնում իրականութիւնը շինութիւնը, երբ հարկաւոր հայ կապաւորներ (գլխավորապէս Ղարապաղիցիներ), վաճառականներ, մանրավաճառներ, մշակներ ու բաղմալի շահախնդիրներ, թաւանուել էին այդ նորանաւաճ տեղերը, որ տեսակաւ երկրի հոգին ունէր, որպէս որոնելու ճառագիւղ, արդարեւ, գտան իրենց բաղնիք, դատարկ ձեռով գնացին, լիքը ձեռով հա դառան, որով և նորերն անորժակը գրգռեցին. բայց շատերն էլ, մանաւանդ վերջին գնացողներն, իրենց ունեցածն էլ այնտեղ թողեցին և գրկուեցին իրենց ձեռքի արարուածից:

Այսօր կուրծքը դադարած են. երկաթուղին կապել է Ուզունթալայ Սամարղանի հետ, մեծ ու մանր իջևաններ շինութիւնները վերջացել են, վերջացել են Նախ, գրկութիւն, Ղարապաղի, Ախարաղի, Մերվի ու Չարջուլի բոլոր արքունական չէնքերը, երկիրը խաղաղ զրբը ստանալով՝ մտել իւր կանոնաւոր գրութեան մէջ. իսկ հայը, Ղարապաղցի՝ դեռ այդ երկրում ապրուած հայութիւնը համար կուում է. և այսօր կրտսենիս նրանց մի ոտը Ուզունթալայ, Ղարապաղ, Ախարաղ, Մերվ, Չար-

ջուլ, Սամարղանդ, միւս ոտը գծից դուրս Կրասնավոդսկ, Չիկիլեւար, Սեւաքս, Տաշքենդ, Խոշենդ, Մարգեան և այլ քաղաքներ մինչև Չինական պարկապներ:

Անցեալ տարին ամառը բաղն ունեցանք երկու անգամ այդ աւետաց երկրը այցելելու և ահա մեր վրայ արած տաւաղութիւնների, լսած ու տեսած տեղերի համառօտ նկարագրելու: *) Յունիս ամիսն էր. Կաւկաս և Մերկուրի, ընկերութեան շոգենաւով մի չորեքշաբթի օր, երեկոյան ժամը 12-ին մենք ճանապարհ ընկանք դէպ Ուզունթալայ ճանապարհորդակիցներս մեծ մասամբ ուղտաւոր պարսիկներ էին Ռաշախ, Էնգիլի, Արզարիկ և այլ կողմերը: Միջոց ու Խորասան գնացողներ, Թեքաներ ու Սարդիս հայրենիք վերադարձողներ և Ռուս գիւղական գաղթականներն էլ մի ստուար խումբ տուղիկ ու տարգիլի երկխոսելով, որոնք հեռու հիւսիսից գալով գնում էին հեռու արևելք բաղն որոնելու: Կրտսեր ամենքն էլ գնում էին միմիայն գլխի դիւղում, իրենց պարկին ու արքիւր անկարգ այս ու այն կողմը թաւանուած. գնում էն Նախ մի քանի աստիճանաւորներ ու վաճառականներ:

Մեր շոգենաւը կամրջից հեռանալով և աջ ու ձախ թողնելով իւր հոտը բաղմալի առաքատաւոր Նախը, միտաւ արձակ ծովի մէջ. Բագուն հիւանդանոց ծածկում էր մեր աչքերից, ծովափում պալատացող հայաւոր բաղտերների լոյսը նսեմանում էր, միայն Սև քաղաքում դեռ պարզ ցոյցուում էին Նորիկ, Շիրակ և այլոց երկքարական լապտերները և ցոյց տալիս, որ այնտեղ դեռ աշխատում են մարդիկ նրանց համար հանգստութիւն չկալ և օրը սաշմուն չունի:

Անցանք Ջրա կղզեակը, որը վրայ հագարաւոր թաւաններ միշտ լեցաւանաւ են լինում, և այդտեղից երեք ճանապարհ է բաժանուում, մերն տանում է դէպի հիւսիս, այն է Կարաբաղ, Պետրոլիս, Աստրախան, միւսը տանում է հարաւ Լեւոքորան, Աստրա, Էնգիլի և երբորդը դէպի արևելք՝ Ուզունթալայ, Կրասնավոդսկ և Չիկիլեւար: Մենք գնում էինք դէպի արևելք, գրկութիւն ուղի գծով: Ծովը մեզը էր, ցիւրիկուայ օտիւթից յետոյ անորժակը որովութիւն էր տնելում և ճանապարհորդակիցներս, ուրախ արամաղութեան

*) Պատմական մասը քաղում ենք Յիմերմանի ճանապարհորդութիւնից տպուած, «Русская Мысль 1889 թ.

կան արուեստի անհրաժեշտ պայմանն է, բայց դա արտայայտուում է ամեն անգամ, երբ դերասանը հետևում է Վոլկէնի երեքանական տեսութեանը, երբ նրա համար նշանակութիւն ունի ոչ թէ իւր ներքին աշխարհի փոփոխութիւնը, հասարակութիւնը, որպէս ներթ փորձի, երբ նա, ամենից առաջ, իւր ծնկները խոնարհեցնում է աշխարհիկ կուրքերի առաջ, մինչև անգամ ոչ թէ աշխարհիկ, այլ արտիստի կուրքերի առաջ: Մենք չենք ուզում օգտուել այս խօսքից՝ շատաւ, առանց ո և է փաստի, ստորացնելու համար այն ուղեգրութիւնները, ի սկզբից մի քանի գերասաններ, Մայլիկ-Նիկ ասածով, իրենց «Ճարպիկ շարժուող մեքենայ» են դարձնում: Մեր ցոյց կը տանք այդ մեքենայական արտիստների, կուրքերի մի քանի բնորոշ գծերը և կը տեսնենք, թէ չկրտսէ մինչև օր աստիճան ստորանում է թեմական արուեստը, որ թատրոնական հանդիսականներից է կախուած:

Մի հարան

(Վերջը միւս անգամ)

Տոմս չէ մեղադրում, որ ինքը միշտ

տեւանք մեաց:

կատարել է իւր պարտքը, և ցաւում է միայն նրա համար, որ ինքը պատեհաբար դատուած չմեռաւ:

— Ուսկիներուդի մօտ երկաթուղու կամրջի վրայի երկաթագիծը դիմաւորում վնասելու համար իբրեւ յանցաւոր ձերբակալուած է սոցիալականները յայտնի պարագրուներէն մէկը:

— Թուրքաց կառավարութիւնն աւազակութիւնը Թիւրքիայում արմատապէս վերացնելու համար հետեւեալ միջոցներն է ձեռք առել. մուծաստարիֆներն ու գալմազամները պատասխանատու են հանդիսանում իրենց շքանշաններում կատարուած իւրաքանչիւր աւազակարարոյ վարձուների համար: Վերջացնելու այսուհետեւ իրաւունք չունեն իրենց մօտ գէշք պահելու: Դատուներում ապրող բոլոր կասկածելի անձերը պատասխանատուութեան են ենթարկուելու, և եթէ դրանք օտարերկրացիներ են, իրենց հայրենիքը կուղարկուեն: Վերջական բնակիչները զբաղական առգանք կը տան, եթէ իշխանութեանը չեն յայտնի մօտականներում գտնուած աւազակները տեղը Ամեն օր, ով մի օր և է աւազակի կենդանի կամ սպանած, իշխանութեանը կը յանձնէ, վարձատրութիւն կը տանայ: Խղիւրդ միայն նրանումն է, արդեօք այս բոլորը կը կատարուի, թէ ոչ:

— Սեպտեմբերի 17-ին Հռոմում, ս. Պետրոսի եկեղեցում ուխտագնացները համար պատարագ մատուցանելուց յետոյ, օտարերկրացի լրագրողները տեսելով, սպառ ուշադրութեամբ և նրան ձեռքերի վրայ գլուխ տարան եկեղեցուց:

— Times-ի Բերլինի լրագրիցը հաղորդում է, թէ Անգլիայում չորս ունին, որ չենացոց կառավարութիւնը կը բողոքէ Ռուսիայի վարձուների դէմ Պառլիքի վերաբերմամբ, որովհետեւ Ռուսները մտադիր են այնտեղ աւազական հոր կեդրոններ ձեռք բերել:

— Ալքէնքից (Daily News)-ին հեռագրում են, թէ երեք հոր մարդասպանութիւններ են պատահած Վրէտէ կղզում. զոհերից երկուսը չմահացաւ, երկուսը վիրաստեալ:

— Վրէտէի հոր նահանգապետը յայտարարել է, թէ շուտով մի հոր Փիւման պէտք է հրատարակուի, որ կղզու կառավարութեան եղանակի մէջ հոր վտիտութիւններ պէտք է մտցնել: Այդ հոր Փիւմանի համաձայն իրեւտացիների կողմէն թիւրք իշխանութիւնների դէմ տեղի ունեցած օրէի է զինվորութիւն իբրեւ ոճիւր պէտք է նկատուի և յանցաւորը մահուան պատժի պէտք է ենթարկուի:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անտօրոյ մրցումին եղաւ այս օրերս Բուստընում. մրցանակ էր նշանակուած նրան, ով ամենից շատ Փիւքիթական պակասութիւններ կուզեկար: Մրցանակին ստացաւ մի նեղը Ապրիլն անուանով, որ միաժամանակ համ խուլ էր, համ մուկ, համ կաղ, համ սաւառակաւոր (յուզ ունեցող, համ կրք, համ էլ դուրի էր մի ձեռքից: Այդ Փիւքիթական պակասութիւններին մարդկեզորն իբրեւ մրցանակ մի սերուն հայելի պէտք է ստանար: Երբ նրան մրցանակ տուողի մօտ տարան, վերջինս անգլիկ շունը յարձակուեց նրա վրայ և պոկեց խեղճի քթի մի մասը: Այդպիսով մրցութիւնն այն օգուտն ունեցաւ նրա համար, որ, բացի հայելին ստանալուց, նրա Փիւքիթական պակասութիւնները վրայ մի ուրիշ էլ աւելացաւ:

Պիւման նրան, ով երկայ կը ծնի— Թրանսիսկան կառավարութիւնը Ներկայումս խիստ հոգ է քաղում այն բանի համար, որ Թրանսիսկան ձեռնարկութիւնը հետգնէտէ քանուած է: Այդ կողմէն ճարտար փորձիկ քաղաքը կատարելապէս յուսահատութեան մէջ է: Հաշուեցին, թէ 1890 թուին այդ

քաղաքում քանի երեկայ է ծնել և քանից երեկայ, որ ընդամենը մի հոտ երեկայ: Համայնքի մէջն այնպէս ապշած էր այդ բանից, որ յայտնեց պրեֆեկտին, իսկ սա հրամայեց հետեւալ կատարութիւնը կազմել պատերին. «Իւրաքանչիւր կնոջը, որ առողջ երեկայ կը ծնի 1892 թուին, 100 ֆրանկ պրեմիա կը արուի քաղաքային վարչութեան մէջ ուղարկող օրը, այդ մասին յայտնելուց յետոյ: Պրեմիայի արժանանում են այն ծնողները, որոնք ապրում են համայնքի մէջ մի տարուց ոչ պակաս և իրար հետ ամուսնացած են օրինաւոր կերպով»:

Չինական տառ.— Չինացիներն մէջ մեծ յարգ ունին հետեւեալ առածը. «Երբ սրբեր ժամգոտած են, իսկ մանգաղները վաղցում. երբ բանները դատարկ են, իսկ դաշտերը լի. երբ դատարանները բակերում խոտ է բուսել, երբ բժիշկները օտով են ման գալիս, հայրութիւնները կառքերով,— այն ժամանակ հաւատացած կերպով կարելի է ասել, որ պետութեան գործերը լաւ են գնում և կայսրութիւնը լաւ է կառավարուում»:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Ն Ո Ր - Դ Ա Ր - Ի
ՀԻՒՍԻՍՄԵՐՆ ԴՈՐՇԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 օգոստոսի.— «НОВ. ВР.»-ն, իբրեւ լուր, հաղորդում է, թէ դանիական արքայական զոյգը մտադիր է հոկտեմբերին Ղրիմ այցելել: Լրագրիչները հաղորդում են, որ հոկտեմբերի վերջին իրենց զօրութիւնը կը ստանան կերտիկի տեղափոխութեան համար կազմուած հոր սակագները:

Ինչպէս լուում է, նախապատրաստական աշխատանքներ են լինում Իտալիայի և Թրանսիսկայի հետ առեւտրական դաշնագրեր հաստատելու: Այդ երկրներին ապրանքների համար տրուելիք յայտնի արտոնութիւնների վտիտքին, դաշնագրերը Ռուսիային արտոնութիւններ կը տան հաղաչատիւը, անասնապահութեան արդիւնքներն և ուրիշ ապրանքներն ինչեւէ երկրներն արտահանելու վերաբերմամբ:

ՇՏՈՒՑԱՐԻ.— Պաշտօնական լրագրի մէջ հրովարտակ է հրատարակուած, որով Վիկտոր II-ը յայտարարում է, թէ, գաւաժաւանդութեան օրէնքի գորութեամբ, ինքն իւր ձեռքն է առնում կառավարութեան դիւր:

ԼՈՒՆԻՆ.— Այս գեղեր Բրայտնում վախճանուեց իրանդական կուսակցութեան պարագլու Պարնէլը: Ուրբաթ օրը Պարնէլը մըսեց, որից յետոյ նա խիստ ոսկրացու ստացաւ. մահից մի քանի ժամանակ առաջ նա ուշքից գնաց: Պարնէլի անպատեկ մահը անասելի վիշտ է պատճառել Դուբլինում:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 օգոստոսի.— Երէկ Թրանսիսկայի միւնիստրին զեղջիւ, միջնագալին, Վլոդա-Վամայի և արտաքին առեւտրի ուղտաց բանկիւրից պատգամաւորութիւն Ներկայացաւ մի ուղերձ մատուցելով, որի մէջ ցանկութիւն է յայտնուում այս տարուայ օգուտները 12,500-ական ռ., ընդամենը 50,000 ռ. յատկացնելու անբերելութիւնից վրանստանները օգտին Միւնիստրը շնորհակալութիւն յայտնեց պատգամաւորութեանը և, մատնացոյց լինելով ամեն կողմէն ստացուող բազմաթիւ նուիրատուութիւնների վրայ, ասաց, որ կը գեղեցանէ թագաւոր Վալդիս բանկիւրի մեծահոգի վարձուների մասին:

«НОВ. ВР.»-ն հաղորդում է, որ բանտային գլխաւոր վարչութիւնը մտադիր է այս և առաջիկայ տարիների ընթացքում ամենուրեք վերջացնել բանտային վերանորոգումները եւրոպական Ռուսիայի բոլոր նահանգներում, նոյնպէս և բանտային արդաւար

խումբ հաստատել կայսրութեան բոլոր հեռաւոր նահանգներում:

Պաշտօնական լուր. Մ. ԱՐԵՂԵԱՆ
Հրատարակիչ՝ Ս. ՍՊԱՆԴԱՐԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԵՐԹԵԻԿՈՒԹԻՒՆ

1 Անդրկովկասեան երկաթուղի

Գաւառ Թիֆլիս գաւառ է
Բաթումից, 4 օր 11 ժ. 8 ր. ետ
Բաղդադից, 7 ժ. 40 ր. առ
Բաթումից, մար. ապ. 8 ժ. — ր. առ
Դանիակից, 8 ժ. 20 ր. արք

Գաւառ Թիֆլիս գաւառ է
Բաթում, պոստային. 8 ժ. 40 ր. առ
Բաղդադ, 12 ժ. 8 ր. գի.
Բաթում, մար. ապ. 3 ժ. 10 ր. ց.
Դանիակ, 8 ժ. 45 ր. առ

1 Անդրկասպեան երկաթուղի
Ուզուն-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր.
Ուզուն-Աղա գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ
Ուզուն-Աղայից գնացքը գնում է և գալիս երեքշաբթի և չարաթ օրերը:
Սամարղանդ գնացքը գալիս է և գնում է արաթ և երեքշաբթի օրերը:

1 Բոստով-Վլադիկաւկազի երկաթ. Վլադիկաւկազից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ
Բոստով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ
Բոստովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ցեր.

ՆԱԽԱՅԻՆ ԵՐԹԵԻԿՈՒԹԻՒՆ

1 Սե ծովի վրայ

Բաթումից գնում են՝
Հին գաւառի ի' երկուցիւն 4 ժամին
ուղի գնով, Նովորոսիյսկի և Սոխումի
Շարաթ' երկուցիւն 8 ժամին, ուղի գնով, Բաթու նաւահանգիստներով:

Երկու գաւառի' երկուցիւն 7 ժ. արտասահմանեան նաւահանգիստներ.
4. Պոլիս

Բաթում գալիս են
Երեքշաբթի' կէս օրին մօտ, 0
գնացուցից, ուղի գնով:
Ուրբաթ օրը արտասահման 0 զոյգուցից
ուղի գնով, Կիւրի' և Նովորոսիյսկի
վրայի:
Կիրակի' առաւօտեան 4. Պոլիսից
Փոթիից Բաթում գնում են՝
Հին գաւառի ի' առաւօտեան մ. 9-ին
Շարաթ' առաւօտեան մ. 9-ին:
Երեքշաբթի' երկուցիւն:
Փոթիից Բաթում գալիս են՝
Ուրբաթ և կիրակի կէս օրից յետոյ
ժ. 2 ժամուկով:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՂՂԼԵՐԻ ՀԱՅՈՑ ՕՐԻՈՐԴԵՑ ԳՊՐՈՅՐ

Հրաւիրում է ձեռագործութեան 7
դասի համար՝ դաստաւութեան
իրաւունք ունեցող վարժուհի 105
ընտրի ռոճկով: Դիմել Ղզլար
դպրոցի հոգաբարձութեանը:
(17) 2—1.

ԲՈՒՐՎԱՌՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԱՆՈՒՇԱՆՑ

ԱՓՈՆԵԱՆ ԽՈՒՆԿ
(ՆՈՐՈԹԻՒՆ)

Փուխը 1 րուբ. 35 կ.

Բ. ԿԵՆԵՐԻ ԵՐ ԸՆԿ՝ ՄՕՏ

ՆԻԿՈԼՍԿԱՅԱՍՏԱՆ ԲՈՂՈՑ ՄՈՍԿՈՒՆ
ՑՈՒՄ:

Վաճառում է գաւառներում
բոլոր ամենալաւ մազաղիներում:

(Մ.) 5—1.

ՌՈՒՍԱՑ ՍԵՄԻՆԱՐԻՍ ՍԻՄԲՏԱՆՈՒՄ
ՌԻՍՈՒՑԻՑ
ցանկանում է հայոց դպրոցներում ուսուցչի պաշտօն վարել
Պայմանների համար գիմել Իգգիլը Սեդրակ Խաչատրեանին
(215) 3—3.

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ
ԹԻՖԼ. ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՅԱԿԱՆ ԸՆԿ. Հետեւեալ հրատարակու.
թիւները.
1) Ե. ՍՊՈՐԻ՝ «Ուսուցչի Յօդուք» Թարգ. ի. յ. գիւն է 13 կ.:
1) ՊԱՐՈՆԵԱՆ «Մեծապատիւ մուրացիկները», գիւն է 40 կ.:
Ընկերութեան անդամներն այդ գրքերը կարող են ստանալ
կենդրոնական գրադաճառանոցից, ներկայացնելով իրանց անդորրա-
գրերը:
(0—0—0) 3—2.

ԲԺԻՇԿ Ա. ՄԻՐԶԱՅԵԱՆՑԸ
ԳԱՆՁԱԿՈՒՄ
Տեղափոխուելով Խաչ Լեւիշեանի տունը, Միքայիլ փողոցում, շա-
րունակում է ընդունել հիւանդներին
Ամեն օր
Առաւօտեան 8-ից մինչև 10 ժամը
Երեկոյեան 7-ից մինչև 8 ժամը:
(210) 10—4

ՊՈՐՈՇԿ
BO BOCHKE
HAHOAATK
Գաւառ
ՊՈՐՈՇԿ
BO BOCHKE
HAHOAATK
Գաւառ
ՊՈՐՈՇԿ
BO BOCHKE
HAHOAATK
Գաւառ

ՄԱՅԻՐ ԱՄՐԱՑՆԵԼԻ ՀԱՄԱՐ
Ա. ԵՆԳԼՈՒՆԻ ԻՆՏԵՐՆԱԿ
ԲՈՒՐՎԱՌՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԱՆՈՒՇԱՆՑ
Մազերն ամբողջութեամբ զար-
ման. ոչնչացնում է թեփը և
թարմացնում է գլխի մօրթը:
Մի սրուակի գինն է 1 ր.
50 կ., ճանապարհածախքով
— 2 ր., 2 սրուակից՝ ճանա-
պարհածախքով — 3. 50 կ.:
Կեղծիքից գնեմ մաշուկ հա-
մալ, խնդրում եմ պահանջել
ամեն մի գրոշմանով զրաւ
Ե. Ենգլուշի ստորագրու-
թիւնը: Կողմից թանաքով
գրած է: Պետեղբարեկ կոս-
մետիքա կան լարբու տօրիւն
մարդը: Գլխաւոր պաշտօն
է Պետեղբարեկ, Ա. Ենգլուշ
գլխաւոր պաշտօնը կոսմե-
տիքա լարբու տօրիւն, Լեւոն
նալ, N 38:
(Մ.) 10—1.

Լոյս տեսաւ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԻՄԿԱՆ
ՀԻՄՆԻԹԵՐԻ 7-րդ գիրքը: Խնդրում ենք
ձեռնհաս անձանց նիւթեր ուղարկել ինձ հետեւեալ
Հասցեով՝
Тифлисъ.
Т. НАВАСАРДЯНЦЪ
Городекая управа.
(212) 5—2.